

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ВПРОВАДЖЕННЯ ЧИРЛІДІНГУ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ
УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи FK1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Башинська Світлана Валеріївна
Керівник: Мисів В. М., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент
Рецензент: Зубаль М. В., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	7
1.1 Морфофункціональні особливості розвитку осіб 15-17 років	7
1.2 Особливості розвитку фізичних якостей у 15-17-річному віці	13
1.3 Шляхи покращення фізичного стану учнівської та студентської молоді	21
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	30
2.1 Методи дослідження.....	30
2.2 Організація дослідження.....	45
РОЗДІЛ 3 АКТУАЛІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЧИРЛІДИНГУ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ	48
3.1 Структура та зміст програми «Чирлідінг»	48
3.2 Практична реалізація програми «Чирлідінг».....	61
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. Серед найважливіших пріоритетів розвитку сучасного суспільства особливе місце посідають питання збереження та поліпшення здоров'я учнівської і студентської молоді, підготовки її до повноцінного самостійного життя, оскільки молоде покоління є найдорожчим репродуктивним, інтелектуальним, економічним, оборонним, соціальним і культурним резервом держави, від якого залежить майбутнє благополуччя нашої країни [28, с. 207].

При цьому, ряд авторів [6; с. 22; 41, с. 42 та ін.] констатують негативну тенденцію, що склалася в Україні в останні роки: погіршилися стан здоров'я, фізична підготовленість і фізична працездатність учнівської та студентської молоді.

Провідну роль в оздоровленні нації відіграє фізична культура з великим різноманіттям її проявів. Проте за даними Ю. В. Юрчишина [66], Р. М. Стасюк, І. Ф. Востоцька, І. Л. Осіпова [36], Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко [26], останнім часом у молодого покоління спостерігається байдуже, незацікавлене, а інколи навіть негативне ставлення до занять фізичною культурою. У зв'язку з цим, одним із пріоритетних питань теорії та практики фізичного виховання є пошук шляхів удосконалення процесу фізичного виховання у навчальних закладах.

Сучасні науковці пропонують вирішити зазначену проблему шляхом впровадження у навчальний процес з фізичного виховання різноманітних нових нетрадиційних видів рухової діяльності, таких як фанк та хіп-хоп - аеробіка аеробіка [22]; каланетика [43]; боротьба самбо [23]; дзюдо [33]; хатха-йога [19] тощо.

Одним із таких інноваційних і прогресивних видів рухової діяльності є чирлідінг, який стрімко набуває популярності серед молоді України. Науковці [18, 65, 126, 259] наголошують, що чирлідінг сприяє формуванню лідерських якостей, прояву індивідуальності та гармонійному розвитку особистості, що в

сукупності відповідає завданням фізичного виховання. Чирлідінг містить широкий арсенал різноманітних інтенсивних рухів, які мають елементи хореографії, акробатики, гімнастики, спортивних і народних танців. Він відрізняється видовищністю, різноспрямованістю впливу, динамічністю, можливістю залучати різностатевий та різновіковий контингент, доступністю у застосуванні, оскільки не потребує значних матеріальних затрат, що в умовах економічної кризи, яка склалася в нашій країні, набуває особливого значення. Упровадження чирлідінгу в навчальний процес студентів є своєчасним та доцільним, оскільки він задовольняє потреби як сучасної молоді, так і викладачів фізичного виховання.

Окремі дослідники вивчали питання щодо ефективності застосування чирлідінгу у навчальному процесі різного вікового контингенту. Так, у дослідженнях Т. Н. Тимофєєвої, О. О. Татарінової, С. М. Владимірової [24], Л. А. Іванової, О. А. Казакової, М. В. Ієрусалимової [67] виявлено позитивний вплив чирлідінгу на фізичний розвиток дітей дошкільного віку; Е. В. Бикова, М. В. Тянюгиної, А. З. Галимзянової [24] – на розвиток фізичних якостей дітей молодшого шкільного віку, Т. М. Бали, І. П. Масляк [7; 10; 11; 15; 17] – на рівень фізичного здоров'я та рухової підготовленості школярів середніх класів, Т. В. Шепеленко, О. Р. Лучко [28], І. А. Зінченко [65], Л. С. Луценко, І. О. Бодренкова [125], Д. V. Руатніскаґа [29] – на функціональну та рухову підготовленість студенток-чирлідєрів ЗВО III-IV рівня акредитації. При цьому питання щодо впливу чирлідінгу на фізичний стан студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації залишається не дослідженим.

Чирлідінг є одним із інноваційних, дієвих та ефективних засобів фізичного виховання. Науковці, упроваджуючи чирлідінг у навчально- тренувальний процес різного вікового контингенту, відзначають широкий спектр позитивних аспектів занять чирлідінгом. При цьому питання про вплив чирлідінгу на рухову підготовленість і фізичний розвиток 15–17- річної молоді не вивчено. Це не дає змоги рекомендувати його застосування у ЗВО з метою вирішення завдань оздоровлення, підвищення працездатності фізичної підготовленості. У зв'язку з

цим, упровадження в навчальний процес з фізичного виховання студентів ЗВО I–II рівнів акредитації в рамках елективного компонента програми вправ чирлідінгу для підвищення рівня фізичного стану означеного контингенту є доцільним та своєчасним особливо в умовах пошуку ефективних шляхів реорганізації системи освіти України.

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність застосування чирлідінгу у фізичному вихованні студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

Завдання дослідження:

1. Виявити шляхи удосконалення системи фізичного виховання учнів і студентів.
2. Визначити ставлення студентів до занять з фізичного виховання.
3. Визначити фізичний стан студентів віком 15-17 років.
4. Розробити навчальну програму «Чирлідінг» як елективний компонент державної програми з фізичного виховання для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації.
5. Експериментально перевірити ефективність використання навчальної програми «Чирлідінг» у фізичному вихованні студентів.

Об'єкт дослідження: фізичне виховання студентів ЗВО I–II рівнів акредитації.

Предмет дослідження: використання чирлідінгу в системі фізичного виховання студентів.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення використано для вивчення стану досліджуваної проблеми, обґрунтування актуальності вивчених питань, обговорення емпіричних даних; педагогічне спостереження – для уточнення змісту та методики проведення занять з фізичного виховання, а також визначення активності та зацікавленості студентів на заняттях; педагогічне тестування застосовано для визначення рівня фізичної підготовленості; медико-біологічні методи – для визначення фізичного розвитку та фізичної працездатності. Педагогічний експеримент проведено з метою перевірки ефективності авторської програми занять; методи математичної статистики

застосовано для інтерпретації результатів педагогічного експерименту.

Практичне значення отриманих результатів. Розроблено навчальну програму «Чирлідінг» з урахуванням основних положень та вимог до елективного компонента державної програми з фізичного виховання для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації. В умовах її застосування в навчальному процесі з фізичного виховання середніх спеціальних навчальних закладів спостерігали поліпшення стану здоров'я, підвищення рівня функціональної і рухової підготовленості, фізичної працездатності та зацікавленості студентів до занять з фізичного виховання.

Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання студентів ЗВО I–II рівнів акредитації як самостійний розділ і як доповнення до наявних розділів навчальної програми, а також при розробленні навчальних та методичних посібників.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 23-24 вересня 2020 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 90 сторінках, з яких 77 основного тексту, вона містить 22 таблиці. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку 98 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури виявив, що питання пошуку шляхів оптимізації процесу фізичного виховання має своє відображення у роботах багатьох науковців, які вказують на потребу впровадження інноваційних засобів фізичного виховання, що викликають у молоді інтерес до занять фізичними вправами, позитивні емоції, а також сприяють підвищенню рівня здоров'я, фізичної підготовленості та фізичної працездатності. Представленим вимогам цілком відповідає запропонований новий сучасний вид рухової діяльності – чирлідінг.

2. Аналіз даних проведеного анкетування свідчить про позитивне ставлення студенток вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації до занять з фізичного виховання, хоча традиційні розділи навчальної програми їх переважно не цікавлять, через що спостерігається суттєве зниження інтересу до занять з віком. Виявлено, що більшість студентів (84 %) мають бажання займатися сучасними нетрадиційними видами спорту, одним з яких є чирлідінг (64 %).

3. Фізичний стан студенток перших – третіх курсів до експерименту в середньому відповідав нижчому за середній рівневі, а саме:

– рівні розвитку гнучкості, швидкості, координаційних здібностей і сили оцінено 2 балами, витривалості – 0 балів, що свідчить про недостатній рівень рухової підготовленості учасників експерименту;

– рівень регуляції серцево-судинної системи (індекс Робінсона) був задовільним, показники гармонійності будови тіла (індекс Кетле 2) відповідали оцінці «погано», функціонального стану дихальної системи (індекс Скібінського) – оцінці «незадовільно», що свідчить про недостатній фізичний розвиток студентів віком 15–17 років;

– результати виконання Гарвардського степ-тесту в студентів I і III груп оцінено 3 балами, студентів II груп – 2 балами; дані проби Руф'є в усіх

досліджуваних групах відповідали оцінці 1 бал, що вказує на недостатній рівень фізичної працездатності студенток.

4. Авторську навчальну програму «Чирлідінг» сформовано з урахуванням основних положень та вимог до елективного компонента державної програми з фізичного виховання для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації. Програма складається з теоретичної (основні положення чирлідінгу), спеціальної фізичної (вправи з акробатики, хореографії, елементи різних видів танцю, загальнорозвивальні вправи та рухливі ігри, спрямовані на розвиток рухових здібностей) і технічної підготовки (базові елементи чирлідінгу, станти, піраміди); містить контрольні нормативи та вимоги.

5. Застосування в процесі фізичного виховання студентів ЗВО I–II рівнів акредитації вправ чирлідінгу позитивно вплинуло на фізичний стан студенток експериментальних груп, який підвищився до середнього рівня:

- за показниками фізичної підготовленості відбулися суттєві та достовірні зміни за усіма досліджуваними параметрами ($p < 0,05 - 0,001$). У результаті цього рівень рухової підготовленості підвищився в середньому на 1 бал і наблизився до оцінки 3 бали;

- за показниками фізичного розвитку достовірно поліпшилися дані функціонального стану дихальної системи ($p < 0,01 - 0,001$) та діяльності серцево-судинної системи за результатами частоти серцевих скорочень студенток II та III експериментальних груп ($p < 0,01 - 0,001$). Показники антропометричних вимірювань та артеріального тиску також дещо змінилися, але статистично не достовірно ($p > 0,05$). Рівень фізичного розвитку досліджуваного контингенту підвищився до середнього;

- суттєво та достовірно поліпшилися параметри рівня фізичної працездатності ($p < 0,05 - 0,001$) студенток. Виняток становили зміни показників Гарвардського степ-тесту у досліджуваних I групи, що не підтвердилися ($p > 0,05$) статистично. У цілому рівень фізичної працездатності студенток підвищився до середнього.

Найсуттєвіше змінилися показники ступеня прояву сили і координаційних

здібностей, а також гнучкості та витривалості. Найбільш значно поліпшилися фізичні якості студенток віком 15 років.

У показниках студенток контрольних груп також відбулися зміни, але вони менш значні та здебільшого не достовірні ($p > 0,05$) за винятком даних бігу на 2000 м ($p < 0,05-0,01$) та бігу на місці ($p < 0,05$) у студенток II та III контрольних груп. За результатами виконання студентками човникового бігу (II КГ), нахилу тулуба вперед (III КГ), бігу на 60 м (I КГ), латентного періоду рухової реакції (I КГ та II КГ) оцінка підвищилася на 1 бал. Однак на загальну оцінку фізичного стану зазначені зміни не вплинули і вона, як і до експерименту, дорівнювала 2 балам.

Проведені дослідження свідчать про позитивний вплив запропонованої авторської програми чирлідінгу на фізичний стан студентів експериментальних груп, що обґрунтовує доцільність уведення чирлідінгу в процес фізичного виховання ЗВО I–II рівнів акредитації та можливість рекомендувати студентам віком 15–17 років використовувати його елементи в самостійній руховій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Фізичний розвиток студенток ЗВО І–ІІ рівня акредитації [Електронний ресурс]. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення : матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. (20 травня 2015 р.). Харків : ХДАФК, 2015. С. 5–8. Режим доступу: <http://hdafk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016>.
2. Ажиппо О. Ю. До питання підвищення інтересу студентів до занять фізичного виховання [Електронний ресурс]. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (20 травня 2016 р.). Харків : ХДАФК, 2016. С. 6-11. Режим доступу : <http://hdafk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016>.
3. Андрійчук Ю. М. Вплив експериментальної методики на функціональний стан школярів, що займаються у секції з волейболу. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2013. № 9. С. 3-7.
4. Артем'єва Г. П. Розвиток координаційних здібностей дітей 9–11 років за допомогою танцювального фітнесу з елементами індійського танцю. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2014. № 3. С. 13-18.
5. Бабій В. Г. Аналіз стану фізичної підготовленості студенток при заняттях ритмічною гімнастикою. Слобожанський науково- спортивний вісник. 2014. № 2. С. 24-26.
6. Базченко А. Роль фізичної культури у розвитку особистості студента. Сучасні фітнес-технології у фізичному вихованні студентів : матеріали ІV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих учених / за заг. ред. В. В. Білецької. Київ : НАУ, 2015. Т. 1. С. 7-8.
7. Васильков А. А. Теория и методика физического воспитания : учебник / А. А. Васильков. Ростов на Дону : Феникс, 2008. 381 с.
8. Власюк О. Розвиток фізичних якостей дітей 11–13 років на уроках

фізичної культури засобами скелелазіння. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. Львів, 2011. Вип. 15, т. 2. С. 32–37.

9. Влияние комплексного применения оздоровительных методик пилатеса и бодифлекса на уровень функциональных возможностей студентов. Ж. Л. Козина, А. С. Ильницкая, Н. А. Коломиец, Л. Н. Барыбина, М. Цеслицка, Б. Станкевич, В. Пилевска. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2014. № 1. С. 24-30.

10. Вовченко І. І. Стан здоров'я студентів коледжів. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. № 1. С. 33-35.

11. Волков Л. В. Физическое воспитание учащихся : учеб.-метод. пособие. Киев : Рад. шк., 1988. 184 с.

12. Ворона В. Вплив занять лижною підготовкою на рівень фізичної підготовленості молодших підлітків. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. Львів, 2011. Вип. 15, т. 2. С. 38-42.

13. Вплив занять плаванням на рівень фізичної підготовленості студенток вузу / Н. Карабанова, А. Карабанов, Ю. Цюпак, Т. Цюпак // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. Міжнар. екон.-гум. ун-т ім. акад. С. Дем'янчука. – Рівне, 2005. – № 5. – С. 77–82.

14. Вплив програм силового тренування з навантаженнями різної спрямованості на фізичний розвиток і рухову підготовленість юнаків 15–17 років / Г. О. Огарь, В. А. Санжаров, В. І. Ласиця, Є. Г. Огарь // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 10. – С. 37–39.

15. Галимский В. А. Влияние элементов техники каратэ на функциональное состояние и физическую подготовленность курсантов летной академии / В. А. Галимский // Слобожанський науково-спортивний

16. Джердж И. Красивый вид спорта – черлидинг. Все о черлидинге [Электронный ресурс] / И. Джердж. – Режим доступа : <http://relax.com.ua/what-to>

do/sport/cheerleading (дата просмотра: 10.09.16.).

17. Дурманенко М. Використання засобів акробатики в режимі фізкультурних занять старших дошкільників / М. Дурманенко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2009. – Вип. 13, т. 2. – С. 42–46.

18. Дух Т. І. Порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Дух // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 8. – С. 39–43.

19. Евсеев Ю. И. Физическая культура / Ю. И. Евсеев. – [Изд. 5-е]. – Ростов на Дону : Феникс, 2008. – 378 с.

20. Егорова Н. В. Влияние методики проведения занятий ритмической гимнастикой на физическую подготовленность, физическое развитие и функциональное состояние студенток 1–2 курса технического ВУЗа / Н. В. Егорова, Л. Е. Шестерова // Слобожанський науково-спортивний вісник : зб. наук. пр. – Харків : ХДАФК, 2006. – Вип. 9. С. 10–12.

21. Ермолаев Ю. А. Возрастная физиология : учеб. пособие для студ. пед. вузов / Ю. А. Ермолаев. – Москва : Высш. шк., 1985. – 384 с.

22. Ефременко В. Н. Динамика изменения психофизиологических показателей студентов, занимающихся баскетболом / В. Н. Ефременко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково- педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2014. – Вип. 3 (46). – С. 31–36.

23. Іващенко В. П. Теорія і методика фізичного виховання : підручник / В. П. Іващенко, О. П. Безкопильний. – Черкаси, 2005. – Ч. 1. – 420 с.

24. Кашуба В. Характеристика осанки женщин первого зрелого возраста занимающихся оздоровительным фитнесом / В. Кашуба, Т. Ивчатова, Р. Бирик // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково- педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2014. – Вип. 1(42). – С. 54–61.

25. Король С. А. Оцінка стану соматичного здоров'я та фізичної підготовленості студентів I курсу технічних спеціальностей / С. А. Король // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 11. – С. 23–29.

26. Кравчик С. Методика обучения плаванию грудных детей до 4 лет в Варшаве / С. Кравчик, Я. Кравчик, В. Давыдов // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2008. – № 2. – С. 64–69.

27. Кремер Н. Ш. Теория вероятностей и математическая статистика / Н. Ш. Кремер. – Москва : Юнити, 2000. – 543 с.

28. Криворучко Н. В. Влияние чирлидинга на проявление силовых показателей студентов вузов I–II уровня аккредитации / Н. В. Криворучко, И. П. Масляк, И. Н. Журавлёва // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2013. – № 9. – С. 38–42.

29. Криворучко Н. Вплив вправ чирлідінгу на показники фізичного розвитку студенток ЗВО I–II рівня акредитації / Наталія Криворучко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2015. – Вип. 19, т. 2. – С. 119–124.

30. Криворучко Н. В. Вплив вправ чирлідінгу на прояв швидкісних здібностей студентів ЗВО I–II рівня акредитації / Н. В. Криворучко, І. П. Масляк // Фізичне виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти : зб. наук. пр. Гуманітарного вісника ДЗВО «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 138–144.

31. Криворучко Н. Динамика показателей уровня развития гибкости под влиянием упражнений чирлидинга / Н. Криворучко, И. Масляк / Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții "Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere", conferința științifică internațională (2015 ; Chișinău). Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere :

Conferință Științifică Internațională (6–7 noiemb. 2015). – Chișinău : USEFS, 2015. – P. 145-147.

32. Круцевич Т. Отношение юношей и девушек к занятиям по физическому воспитанию в вузе / Т. Круцевич, Е. Биличенко // Спортивний вісник Придністров'я. – 2012. – № 1. – С. 114–123.

33. Кулик Н.А. Інноваційна технологія використання засобів легкої атлетики у фізичному вихованні дошкільників / Н. А. Кулик // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – С. 113–118.

34. Кулик Н. А. Оценка уровня физического здоровья детей 5 – 6 лет / Н. А. Кулик, И. П. Масляк // Современный научный вестник. Серия: Педагогические науки, Физическая культура и спорт. – 2013. – № 28(167). – С. 73–77. – ISSN 1561–6886.

35. Кулик Н. А. Характеристика програмного забезпечення з фізичного виховання у дошкільних закладах освіти / Н. А. Кулик // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених : у 2 т. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – Т. 1. – С. 112–115.

36. Куликова Т. М. Формирование мотивации к занятиям физической культурой учащихся старших классов с опорой на традиции карате / Т. М. Куликова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2014. – № 6. – С. 39–41.

37. Курмаева Е. В. Фитнесс-программы как средство формирования физической культуры личности студентов / Е. В. Курмаева // Физическое воспитание студентов. – 2013. – № 1. – С. 37–39.

38. Масляк І. П. Зміна рівня фізичної підготовленості молодших школярів під впливом спеціальних вправ, спрямованих на поліпшення функціонального стану аналізаторів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / І. П. Масляк ; ХДАФК. – Харків, 2007. – 22 с.

39. Масляк И. П. Изменение пространственной ориентировки у школьников младших классов под влиянием специально направленных упражнений / И. П. Масляк // Экология и здоровье : материалы Междунар. науч.

симп. – Полоцк, 2004. – С. 121–126.

40. Масляк І. П. Навчальна програма з фізичної культури для професійно-технічних навчальних закладів. Варіативний модуль «Чирлідінг» / І. П. Масляк, Н. В. Криворучко, Т. М. Бала // Спортивна наука України. – 2016. – № 5 (75). – С. 50–58. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive>

41. Матюшонок М. Т. Физиология и гигиена детей и подростков : [учеб. пособие для пед. ин-тов] / М. Т. Матюшонок, Г. Г. Турик, А. А. Крюкова ; под ред. М. П. Кравцова. – [2-е изд., перераб.]. – Минск : Высшая школа, 1980. – 288 с.

42. Методика применения оздоровительных систем бодифлекса и пилатеса в физическом воспитании студентов / А. С. Ильницкая, Ж. Л. Козина, В. А. Коробейник, С. В. Ильницкий, М. Цеслица, Б. Станкевич, В. Пилевска // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 2. – С. 25–32.

43. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В. Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.

44. Плахтій П. Д. Вікова фізіологія. Теорія, практикум, тести : навч. посіб. / П. Д. Плахтій, М. П. Мисів, О. І. Циганівська. – Кам'янець- Подільський : ПП. Буйницький О. А., 2008. – 360 с.

45. Повар О. Розвиток швидко-силових здібностей і силової витривалості студентів у процесі занять атлетичною гімнастикою / О. Повар // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 2. – С. 106–108.

46. Погребняк І. М. Вплив занять оздоровчою аеробікою на рівень розвитку гнучкості студенток / І. М. Погребняк, В. Е. Куделко, О. П. Наговіціна // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 5. – С. 49–52.

47. Подоляка А. Є. Диференціація рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільників 5–6 років засобами інформаційних технологій : автореф.

дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / А. Є. Подоляка. – Харків, 2011. – 22 с.

48. Поляков С. Д. Мониторинг и коррекция физического здоровья школьников : метод. пособие / [С. Д. Поляков, С. В. Хрущев, И. Т. Корнеева и др.]. – Москва : Айрис-пресс, 2006. – 96 с.

49. Радзиевская М. Влияние дыхательных упражнений методики "Body Flex" Greer Childers на некоторые соматические параметры женщин с лишним весом и ожирением / М. Радзиевская, А. Малиновска, П. Радзиевский // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 3. – С. 57–63.

50. Раевский Д. А. Формирование двигательной готовности к обучению плаванию детей дошкольного возраста / Д. А. Раевский, А. В. Раевский // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2013. – № 1. С. 32–50.

51. Ріст і розвиток людини : підручник / [В. С. Тарасюк, Н. В. Титаренко, І. Ю. Андрієвський та ін.] ; за ред. В. С. Тарасюка І. Ю. Андрієвського. – Київ : Медицина, 2008. – 400 с.

52. Розвиток координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами хореографії / Олег Бубела, Костянтин Петренко, Аліна Сениця, Тарас Осадців // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів, 2012. – Вип. 16, т. 2. – С. 45–49.

53. Романенко В. А. Диагностика двигательных способностей : учеб. пособие / В. А. Романенко. – Донецк : ДонНУ, 2005. – 290 с.

54. Сагунова І. Взаємозв'язок компонентів фізичних здібностей і морфо функціонального стану дошкільників 5–6 років / І. Сагунова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 110–112.

55. Салатенко І. О. Вивчення мотивів та інтересів студенток економічних спеціальностей до занять фізичними вправами та спортом / І. О.

Салатенко, О. Я. Дубинська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 2. – С. 104– 107.

56. Сапин М. Р. Анатомия и физиология человека (с возрастными особенностями детского организма) : учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. завед. / М. Р. Сапин, В. И. Сивоглазов. – 4-е изд., стереотип. – Москва : Академия, 2004. – 448 с.

57. Семенова Н. В. Динаміка показників фізичної підготовленості студенток 15–17 років під впливом впровадженого режиму рухової активності / Н. В. Семенова, А. В. Магльований // Слобожанський науково- спортивний вісник. – 2013. – № 4. – С. 74–79.

58. Семенова Н. В. Повышение уровня физической подготовленности студентов медицинских училищ средствами фитнес- аэробики / Н. В. Семенова, З. И. Коритко // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – 2009. – № 2. – С. 126–133.

59. Сергієнко Л. П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз.. виховання і спорту / Л. П. Сергієнко. – Харків : ОВС, 2007. – 271 с.

60. Сергієнко Л. П. Психомоторика: контроль та оцінка розвитку : навч. посіб. / Л. П. Сергієнко, Н. Г. Чекмарьова, В. А. Хаджинов. – Харків : ОВС, 2012. – 270 с.

61. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів : навч. посіб./Л.П. Сергієнко. – Київ: Олімпійська література, 2001. – 440с.

62. Синиця С. Динаміка морфо функціональних показників студенток під впливом занять оздоровчою аеробікою / С. Синиця, Л. Шестерова // Теорія та методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 3. – С. 78–83.

63. Сичова Т. Зміцнення здоров'я студенток засобами танцювальної аеробіки / Т. Сичова, О. Корягіна // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 2. – С. 176–179.

64. Сичова Т. Ставлення студенток до занять з фізичного виховання у вищому навчальному закладі / Т. Сичова // Молода спортивна наука України : зб.

наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту та здоров'я людини. – Львів, 2011. – Вип. 15, т. 2. – С. 233–236.

65. Соколова О. В. Использование дозированных физических нагрузок в повышении физического здоровья и функционального состояния кардиореспираторной системы организма студентов 18–19 лет / О. В. Соколова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 3. – С. 86–88.

66. Соколова О. В. Індивідуальний підхід до організації фізичного виховання студентів ЗНУ / О. В. Соколова // Вісник Запорізького нац. ун-ту. – Запоріжжя, 2014. – № 1. – С. 68–75.

67. Старкова Е. В. Структура и содержание модульной технологии развития двигательных-координационных качеств у студенток педагогических вузов / Е. В. Старкова // Теория и практика физической культуры. – 2009. – № 5. – С. 31–35.

68. Старченко А. Ю. Динамика показателей физкультурной образованности старших дошкольников под влиянием комплекса мероприятий по оптимизации физкультурного образования / А. Ю. Старченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 1. – С. 64–68.

69. Стасюк Р. М. Шляхи покращення емоційного стану студентів вищого навчального закладу засобами фізичного виховання / Р. М. Стасюк, І. Ф. Востоцька, І. Л. Осіпова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 8. – С. 91–93.

70. Степанова І. Засоби танцювальної аеробіки на заняттях з дітьми молодшого шкільного віку / І. Степанова // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з фіз.. культури та спорту. – Львів, 2009. – Вип. 13, т. 2. – С. 173–177.

71. Теория и методика физической культуры : учебник / под ред. проф. Ю. Ф. Курамшина. – [3-е изд., стереотип.]. – Москва : Советский спорт, 2007. – 464 с.

72. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студ. вищ.

навч. закл. фіз. виховання і спорту : в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. – Т. 1. – 392 с.

73. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. – Т. 2. – 366 с.

74. Терентьева Н. М. Теория та методика фізичного виховання : навч. посіб. / Н. М. Терентьева, М. А. Мамешина, І. П. Масляк. – Харків : ХДАФК, 2010. – 172 с.

75. Тимофеева О. В. Чирлидинг в системе физического воспитания студенток / О. В. Тимофеева // Теория и практика физической культуры. – 2008. – № 11. – С. 36–38.

76. Тимофеева О. В. Чирлидинг как новая форма двигательной активности / О. В. Тимофеева // Омский научный вестник. – 2008. – № 5 (72). – С. 196–198.

77. Тюрин Ю. Н. Статистический анализ данных на компьютере. / Под ред. В. Э. Фигурнова. – Москва : ИНФРА – М, 1998. – 528 с.

78. Тянюгина М. В. Черлидинг [Электронный ресурс] / М. В. Тянюгина. – Режим доступа: <http://www.cheerleading74.ru/opisanievidasporta.html> (дата просмотра: 12.09.16.).

79. Удалая М. В. Развитие черлидинга в высших учебных заведениях / М. В. Удалая // Студенческий научный форум : материалы V Междунар. студ. электрон. науч. конф. (15 февраля–31 марта 2013 г.). – Режим доступа: <http://www.scienceforum.ru/2013/pdf/7186.pdf> (дата просмотра: 21.05.16.).

80. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта / Дж. Х. Уилмор, Д. Л. Костил ; пер. с англ. – Киев : Олимпийская литература, 2001. – 504 с.

81. Филимонова Т. А. Индивидуализация процесса физического воспитания дошкольников на основе учёта состояния здоровья и показателей психофизического развития / Т. А. Филимонова, А. А. Курбанова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2011. – № 5. – С. 13–15.

82. Фирилева Ж. Е. Танцевально-игровая гимнастика для детей : учеб.-

метод. пособие для пед. детских и школьных учреждений / Ж. Е. Фирилева, Г. Г. Сайкина. – Санкт-Петербург : ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2000. – 352 с.

83. Фирсов А. Повышение абсолютных показателей координационных способностей методом интенсификации подготовки скоростно-силовой направленности / А. Фирсов, С. Фирсова // Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții "Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere", conferința științifică internațională (2015 ; Chișinău). Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere : Conferință Științifică Internațională, 6–7 noiemb. 2015, Chișinău / com. șt. : Manolache Veaceslav [et al.]. – Chișinău : USEFS, 2015. – P. 181–184.

84. Філенко Л. В. Дослідження показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості та функціонального стану учнів 10–11 років під впливом занять регбі–5 / Л. В. Філенко, І. Ю. Філенко, А. А. Мартиросян // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 6. – С. 53–58.

85. Фоменко Е. В. Сравнительный анализ физической подготовленности и двигательных способностей студенток первых и вторых курсов высших педагогических учебных заведений, занимающихся аэробикой / Е. В. Фоменко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 3. – С. 75–78.

86. Фомин Н. А. Физиология человека : учеб. пособие для студ. ф-тов физ. воспитания пед. ин-тов / Н. А. Фомин. – Москва : Просвещение, 1982. – 320 с.

87. Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / Ж. К. Холодов, В. А. Кузнецов. – Москва : Академия, 2000. – 480 с.

88. Хрипкова А. Г. Возрастная физиология и школьная гигиена : пособие для студ. пед. ин-тов / А. Г. Хрипкова, М. В. Антропова, Д. А. Фарбер. – Москва : Просвещение, 1990. – 319 с.

89. Христова Т. Е. Современное состояние здоровья студентов и пути его совершенствования / Т. Е. Христова // Слобожанський науково- спортивний вісник. – 2013. – № 1. – С. 74–78
90. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навч. посіб. / О. М. Худолій. – 2-е вид., випр. – Харків : ОВС, 2008. – 406 с.
91. Юрчишин Ю. В. Стан та особливості мотивації студентів до рухової активності оздоровчого спрямування на сучасному етапі реалізації фізичного виховання у ЗВО / Ю. В. Юрчишин // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 4. – С. 118–122.
92. Pyatnickaya D. V. Development of girl-students' physical qualities at extracurricular cheer-dance classes (cheerdance show) / D. V. Pyatnickaya // Physical Education of Students. – 2015. – № 4. – P. 31–38.
93. Rabiet K. Effects of cardiac rehabilitation and exercise training on exercise capacity and body mass in women / K. Rabiet, J. Najafian // The Canadian Journal of Cardiology. – 2000. – Vol. 16, sup. B. – P. 43–55.
94. Reshetyuk A. L. The Working ability of aging workers. Pedagogic : European research / A. L. Reshetyuk. – The Haworth Press, 1992. – P. 91–102.
95. Sale D. G. Neural adaptation to strength training / D. G. Sale // Strength and Power in Sport. – Oxford : Blackwell Scientific Publications, 1992. – P. 249–265.
96. Shkola H. N. Extracurricular classes in cheer-dance show as an effective form to motivate students of non-core universities to engage in physical exercises / H. N. Shkola, D. V. Pyatnickaya // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. – Чернігів, 2015. – № 129, т. 3. – С. 352–355.
97. Singh Bal. Baljinder Effects of short term practice of bhastrika pranayama on metabolic fitness (METF) and bone integrity (BI) / Singh Bal. Baljinder // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. – 2015. – № 7. – С. 72–79.
98. Schmidtbleicher D. Training for Power Events. Strength and power in

Sport. – Blascwell Scentific Publications, 1991. P. 381396.